

ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ (Ιούνιος 2012)

Συγγραφέας: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Τάσεις εξευρωπαϊσμού της γαλλικής νομοθεσίας

Από το 2004, η πολιτιστική κληρονομιά στη γαλλική έννομη τάξη προστατεύεται με έναν κώδικα[1], τη δημιουργία του οποίου ενεθάρρυνε το Συμβούλιο της Ευρώπης[2].

Εξάλλου, γενικότερη τάση στο ευρωπαϊκό συγκριτικό δίκαιο απηχεί η θέσπιση νομοθετικού πλαισίου για τον καινοτόμο θεσμό των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.)[3].

Δεδομένου ότι η συγκριτική ερμηνευτική μέθοδος μπορεί να αποβαίνει χρήσιμη στην παραγωγή και στην εφαρμογή των κανόνων δικαίου σε διεθνή κλίμακα, θα επιχειρηθεί η επισκόπηση πτυχών της γαλλικής νομοθεσίας αφενός των Σ.Δ.Ι.Τ. με έμφαση στο πολιτιστικό περιβάλλον και αφετέρου της πυρηνικής ενέργειας.

Α. Γενική προσέγγιση των Σ.Δ.Ι.Τ.

Αν ως κράτος προέλευσης των συμβάσεων ΣΔΙΤ θεωρείται το Ηνωμένο Βασίλειο, υποστηρίζεται η άποψη ότι η πολιτική του κράτους αυτού σε αυτό το θέμα ήταν εμπνευσμένη από την παραχώρηση και από τη σύμβαση εκτέλεσης δημοσίων έργων (marché d'entreprise de travaux publics «ΜΕΤΡ»)[4].

Για τη βρετανική κυβέρνηση οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούν: α) τις θεσμικές συμπράξεις (δημιουργία εταιρειών με κεφάλαια δημόσια και ιδιωτικά), β) τις συμπράξεις στις οποίες οι επιχειρήσεις συμβουλεύουν τα δημόσια νομικά πρόσωπα για την αξιοποίηση των αγαθών τους και γ) τις συμβάσεις «Ιδιωτικών Χρηματοοικονομικών Πρωτοβουλιών - Private Finance Initiative (P.F.I.)», οι οποίες και αποτελούν την κύρια εκδοχή των συμπράξεων. Το 1992 ξεκίνησε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα «Ιδιωτικές Χρηματοοικονομικές Πρωτοβουλίες» με σκοπό να ευνοηθεί η επένδυση του ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο συμβάσεων στις οποίες πληρωτές θα ήταν τα δημόσια νομικά πρόσωπα ("services sold to the public sector") ιδιαίτερα στον τομέα των νοσοκομείων, των σχολείων και των σωφρονιστικών καταστημάτων. Αργότερα, η πλειοψηφία των συγγραφέων και η κυβέρνηση θεωρούν ότι οι συμβάσεις ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας περιλαμβάνουν και τις συμβάσεις τις πιο παλαιές, οι οποίες συνίστανται σε παραχωρήσεις και αποτελούν περίπου το 18% των συμβάσεων της ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας που υπογράφηκαν μεταξύ 1992 και 2006.

Ενώ οι μορφές συμπράξεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, οι θεσμικές ή δομικές (οι εταιρείες μεικτής οικονομίας) και οι συμβατικές (η παραχώρηση, ιδιαίτερα) υπάρχουν στη Γαλλία εδώ και πολλές δεκαετίες, το νομοθετικό διάταγμα 2004-559 της 17^{ης} Ιουνίου 2004 θεσμοθέτησε ένα νέο τύπο σύμπραξης (και δη νέο τύπο σύμβασης[5]), τη σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ. Παρατηρείται ότι η γαλλική κυβέρνηση έχει ανοικτά εμπνευστεί από τις συμβάσεις της «ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας» της βρετανικής έννομης τάξης κατά την υιοθέτηση του νομοθετικού διατάγματος. Ομοιότητες εντοπίζονται με τις συμβάσεις του βρετανικού μοντέλου ως εξής: α) συμβάσεις σφαιρικές (ακόμη και αν η σύλληψη δεν ανατίθεται κατ' ανάγκη στον αντισυμβαλλόμενο), β) μοίρασμα των κινδύνων, γ) αμοιβή η οποία μπορεί να ποικίλει στη βάση κριτηρίων επίδοσης, δ) προχρηματοδότηση από τον ιδιώτη ανάδοχο[6].

Ως τα ουσιώδη χαρακτηριστικά αυτού του νέου γαλλικού τύπου σύμβασης θεωρούνται τα εξής: α) η σφαιρικότητα του αντικειμένου, β) η προηγούμενη εκτίμηση, γ) η από κοινού ανάληψη των κινδύνων και δ) η συσχέτιση μεταξύ της ιδιωτικής προχρηματοδότησης και της διαφοροποιημένης δημόσιας πληρωμής[7]. Αυτές οι συμβάσεις χαρακτηρίζονται ως διοικητικές συμβάσεις. Πρόκειται για μία σφαιρική σύμβαση της οποίας το αντικείμενο στοχεύει να επιτρέψει σε ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο (δηλαδή στο Κράτος, σε δημόσιο οργανισμό ή σε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης) να εμπιστευθεί στον ιδιωτικό τομέα την κατασκευή, τη σύλληψη, τη χρηματοδότηση, τη συντήρηση, τη διατήρηση και την εκμετάλλευση ενός έργου ή ενός εξοπλισμού αναγκαίου στη δημόσια υπηρεσία. Σε αντιστάθμισμα, η δημόσια πληρωμή κατανέμεται μέσα στο χρόνο, πράγμα που σημαίνει ότι αποφεύγεται η πληρωμή της παραγγελίας σε μία δόση και η ανάληψη της προχρηματοδότησης των εργασιών. Η διάρκεια της σύμβασης καθορίζεται στα 5 έτη κατά ελάχιστο όριο.

Β. Οι πολιτιστικές Σ.Δ.Ι.Τ. στη γαλλική έννομη τάξη

Η βρετανική εμπειρία καταδεικνύει ότι αυτές αφορούν την πραγματοποίηση βαρέων πολιτιστικών εξοπλισμών όπως οι αίθουσες θεαμάτων, τα θέατρα ή οι βιβλιοθήκες. Στη Γαλλία έχει κατασκευαστεί, από τον Οκτώβριο 2011, το Θέατρο του Αρχιπελάγους στο Perpignan ενώ αυτό πρόκειται να φιλοξενήσει φεστιβάλ με διασυνοριακό χαρακτήρα μεταξύ της γαλλικής κουλτούρας και της γειτονικής ισπανικής. Επιπλέον, μεταξύ άλλων κατασκευάζεται και το εθνικό Μουσείο των πολιτισμών της Ευρώπης και της Μεσογείου, στη Μασσαλία. Επισημαίνεται ότι τα αντικείμενα των συμβάσεων στον πολιτιστικό τομέα διακρίνονται για το νεωτερισμό τους, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως εμπνευσμένος από τον καινοτόμο χαρακτήρα των Σ.Δ.Ι.Τ.. Για παράδειγμα, πρόκειται για κατασκευή ενυδρείου, την επιστημονική προσπάθεια προσέγγισης της ωκεανογραφίας μέσω πειραμάτων, τη θερμική ισορροπία

σε κτίριο μουσείου, τους κήπους περιπάτου οι οποίοι συνδέονται με γέφυρα με το κεντρικό μουσείο, τις υπηρεσίες ψηφιοποίησης έργων της γαλλικής πολιτιστικής κληρονομιάς και τις υπηρεσίες πληροφορικής. Ειδικότερα, μία σύμβαση σύμπραξης είχε υπογραφεί από το δημόσιο οργανισμό «Μουσείο Βερσαλλιών» για το σύστημα πληροφορικής που αυτός είχε για τα εισιτήρια.

Το θέμα των δυσλειτουργιών για τις συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. ιδιαίτερα στον τομέα της κληρονομιάς δεν έχει ακόμη τύχει σημαντικής ερευνητικής προσοχής, όπως το θέμα των δυσλειτουργιών για την πολιτιστική χορηγία^[8]. Ωστόσο, κριτικές σε ολόκληρο τον κόσμο ασκούνται στις Σ.Δ.Ι.Τ., κατά τις οποίες αυτές απελευθερώνουν κυβερνητικά οικονομικά, και έτσι αυξάνουν το σύνολο των αναπτυξιακών έργων υποδομής που η κυβέρνηση μπορεί να αναλάβει, όπως το κάνει η ευεργετική παρέμβαση των χορηγών. Ωστόσο, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα δεν υπάρχει εκ πρώτης όψεως οικονομικός λόγος για να επιθυμεί κανείς τις Σ.Δ.Ι.Τ. σε βάρος της παροχής υποδομής από το δημόσιο τομέα και οι Σ.Δ.Ι.Τ. μόλις που ελευθερώνουν δημόσιους χρηματοοικονομικούς πόρους.

Η περίπτωση του Κάστρου των Βερσαλλιών αποτελεί την πρώτη περίπτωση αποτυχημένης σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ. στη Γαλλία. Στις 28 Μαΐου 2008 η διεύθυνση του οργανισμού αυτού αποφάσισε να λύσει τη σύμβαση που είχε υπογράψει η προηγούμενη πρόεδρος και μετέπειτα υπουργός Πολιτισμού της Γαλλίας, με εταιρεία υπηρεσιών πληροφορικής, για το λόγο ότι στους 15 μήνες από την υπογραφή της σύμβασης η σύμπραξη είχε στιγματιστεί από πολυάριθμες αστοχίες από την πλευρά του ιδιωτικού φορέα σύμπραξης. Μεταξύ των αστοχιών ήταν ότι το λογισμικό της έκδοσης εισιτηρίων ήταν ασταθές, ιδιαίτερα βραδύ και μη ικανοποιητικό, προκαλώντας προβλήματα όπως η επιμήκυνση της ουράς αναμονής των επισκεπτών. Υπογραμμίζεται ότι η ΣΔΙΤ θα είχε ως βιτρίνα το αξιοθέατο των Βερσαλλιών, του οποίου οι κήποι αποτελούν παράδειγμα φυσικής κληρονομιάς που έχει υπαχθεί στον «Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς» κατά τη Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που υπεγράφη στο Παρίσι στις 16 Νοεμβρίου 1972.

Σύμφωνα με την αρμόδια δημόσια υπηρεσία για τις Σ.Δ.Ι.Τ. (“MAPPP”), πέρα από την αδυναμία διαχείρισης των νέων τεχνολογικών εργαλείων, η αποτυχία οφείλεται και στην απόφαση του εμπλεκόμενου Υπουργείου να καθυστερήσει την εκτέλεση της σύμβασης και στο γεγονός ότι η απόκτηση της “Unilog” από τη “Logica” προκάλεσε ένα κλίμα αβεβαιότητας σε στελέχη της πρώτης, τα οποία δεν δίστασαν να αποχωρήσουν την κρίσιμη στιγμή. Η «MAPPP» συμπεραίνει ότι αυτή η περίπτωση ενισχύει τη θέση της ότι η αναθέτουσα αρχή πρέπει να παρεμβαίνει όσο το δυνατόν λιγότερο στις συμβατικές υποχρεώσεις, εκτός εάν προκύψει δυσλειτουργία.

Έπειτα από τη λύση της σύμβασης, το δημόσιο ίδρυμα του Μουσείου και του εθνικού

τομέα των Βερσαλλιών ανέλαβε και πάλι την εσωτερική διαχείριση της κράτησης εισιτηρίων, με τη βοήθεια των καινούριων συστημάτων τεχνολογίας. Το ενδιαφέρον είναι ότι μέχρι το τέλος του 2008 τα προβλήματα είχαν αποκατασταθεί πλήρως και το σύστημα κρατήσεων λειτουργούσε ομαλά, πράγμα που δείχνει την επιφυλακτικότητα με την οποία πρέπει να προσεγγίζονται νέοι θεσμοί, ιδιαίτερα σε εκ φύσεως ευαίσθητους τομείς όπως η κληρονομιά. Μάλιστα, ο φορέας αυτός σημείωνε στην ετήσια έκθεσή του για το 2008 ότι η λύση της σύμβασης προκάλεσε την ανάγκη ανασύνθεσης της ομάδας πληροφορικής διατήρησης του συστήματος των εισιτηρίων για να αντιμετωπιστεί το ξεδίπλωμα των νέων εργαλείων αυτού του συστήματος και ότι αυτή η δραστηριότητα έπρεπε να καταστεί εξωτερική στο πλαίσιο της σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ..

Εξάλλου, είναι αξιοσημείωτο ότι το Δεκέμβριο 1993 υπογράφηκε σύμβαση “PFI” διάρκειας εξήντα ετών μεταξύ των Βασιλικών Οπλοστασίων και της ιδιωτικής εταιρείας “Royal Armouries International plc (RAI)” για την κατασκευή, τη λειτουργία και τη φύλαξη του νέου μουσείου του Ηνωμένου Βασιλείου, στο Λιντς. Η “RAI” θα αναλάμβανε όλο τον κίνδυνο και θα εισέπραττε τα έσοδα από τις επισκέψεις του κοινού, καθώς και από τις υπηρεσίες στάθμευσης και εστίασης. Αν και το μουσείο παραδόθηκε εγκαίρως και με τήρηση του προϋπολογισμού, δεν κατάφερε να καλύψει τα έξοδα λειτουργίας του και έτσι, τον Ιούλιο του 1999, ύστερα από αναθεώρηση της σύμβασης με τη “RAI”, η οποία κατέστη πλέον αφερέγγυα, τα Βασιλικά Οπλοστάσια ανέλαβαν την ευθύνη για τη λειτουργία του μουσείου. Το Υπουργείο Πολιτισμού χρειάστηκε να συνεισφέρει 10.000.000 λίρες για να αποτραπεί η οριστική παύση λειτουργίας του μουσείου. Ως αποτέλεσμα της αναθεωρημένης σύμβασης, τα Οπλοστάσια λάμβαναν επιπλέον οικονομική ενίσχυση 1.000.000 λιρών ετησίως και έπρεπε να εξοικονομούν περίπου 2.000.000 λίρες το χρόνο. Η αποτυχία αυτής της σύμβασης αποδίδεται στην πολύ ελαττωμένη, σε σύγκριση με την προεκτιμώμενη, ζήτηση (περίπου 60% των αναμενόμενων επιπέδων κατά το πρώτο έτος λειτουργίας και 35% το 1999) και χωρητικότητα του κτιρίου (προκαταρκτική εκτίμηση για 1.300.000 επισκέπτες ετησίως με μέση διάρκεια επίσκεψης 2,5 ώρες ενώ στην πραγματικότητα ο αριθμός των επισκεπτών ήταν 600.000-650.000, με πραγματική μέση διάρκεια επίσκεψης 4 ωρών), αλλά και στην πολιτική υψηλής τιμολόγησης (έως και 18 δολάρια το άτομο), παρά τη σχετική προειδοποίηση των συμβούλων.

Γ. Η πυρηνική ενέργεια στη γαλλική έννομη τάξη

Από το 1896, οπότε ο Μπεκερέλ ανακάλυψε τη ραδιενέργεια, η Γαλλία έχει γνωρίσει μία μακρόχρονη παράδοση πυρηνικής φυσικής. Ύστερα από το τέλος του Β΄

Παγκοσμίου Πολέμου, οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες ενδιαφέρονται για τα προσόντα της πυρηνικής ενέργειας για ηλεκτροπαραγωγή, συνεχίζοντας ή εγκαινιάζοντας, ως προς ορισμένες έρευνες στρατιωτικού χαρακτήρα. Κυρίως, στη Γαλλία, ο Στρατηγός Ντε Γκωλ, ευαισθητοποιημένος και στις δύο όψεις του θέματος, δημιουργεί την Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας με ένα νομοθετικό διάταγμα της 18^{ης} Οκτωβρίου 1945. Ο ηλεκτρισμός πυρηνικής προέλευσης παράγεται στο γαλλικό έδαφος από 58 αντιδραστήρες ύδατος υπό πίεση. Η άλλη κύρια εφαρμογή της πυρηνικής ενέργειας είναι η πρόωση των πλοίων. Αυτή η χρήση, ως προς τη χώρα αυτή, είναι αποκλειστικά στρατιωτική, αφορώντας πολεμικά πλοία, από τα οποία άλλα σήμερα είναι ενεργά και άλλα παροπλισμένα. Η θέση της Γαλλίας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας πυρηνικής προέλευσης είναι πλήρως εξαιρετική: στη δεύτερη θέση ως προς τον αριθμό των αντιδραστήρων και την εγκατεστημένη ισχύ, μετά τις ΗΠΑ, είναι σχεδόν στην πρώτη θέση στην αναλογία των πυρηνικών ως προς την ηλεκτροπαραγωγή, με ποσοστό 75% (η Λιθουανία προηγούνταν το 2009 με 77%).

Οι γαλλικοί θεσμοί της πυρηνικής ασφάλειας έχουν συχνά γίνει αντικείμενο κριτικής για την αδιαφάνειά τους και την εγγύτητά τους προς τους φορείς που εκμεταλλεύονται την πυρηνική ενέργεια[9]. Από τη δημιουργία της μέχρι τα έτη 1970, η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας διασφάλιζε ταυτόχρονα τους ρόλους του προωθούντος και του εκτιμητή. Τεθείς κάτω από την εξουσία και τον έλεγχο του προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου, αυτός ο οργανισμός θα απολάμβανε ένα πρωτότυπο καθεστώς μοναδικό στη Γαλλία. Ειδικότερα, προικισμένος με αστική προσωπικότητα, θα έχαιρε μίας διοικητικής και χρηματοοικονομικής αυτονομίας. Με την εκκίνηση του φιλόδοξου προγράμματος γαλλικής ηλεκτροπαραγωγής δημιουργείται ένας «τρίποδας», κατά έκφραση που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά σε διδακτορική διατριβή το 2003[10], ασφάλειας αποτελούμενος από τους εκμεταλλευτές, μία αρχή και ένα ινστιτούτο εμπειρογνωμοσύνης. Ενώ η πλειονότητα των πυρηνικών δυνάμεων γρήγορα ψήφισε ένα νόμο που να διέπει τις διατυπώσεις του ελέγχου των πυρηνικών εγκαταστάσεων, η γαλλική κυβέρνηση κυρώνει ένα απλό διάταγμα το 1963, που διακρινόταν για την αδυναμία του περιεχομένου του. Από τότε, η δημιουργία κάθε πυρηνικής εγκατάστασης βάσης υπόκειται σε καθεστώς άδειας με διάταγμα που υπογράφεται από τον Πρωθυπουργό. Αυτός ο σταθμός στην ιστορική εξέλιξη είναι αποφασιστικής σημασίας διότι η ασφάλεια υπερέβη το πλαίσιο των δημόσιων οργανισμών – προαγωγών για να φθάσει στην υπουργική αρμοδιότητα. Ωστόσο, η υπουργική κηδεμονία των θεσμών και ο σχετικά δειλός χαρακτήρας του εθνικού νομικού πλαισίου συνεχίζουν να διέπουν το γαλλικό σύστημα, το οποίο πέρα από τον Ατλαντικό ονομάστηκε “French Cooking”. Με τον όρο αυτό νοείται ένας τεχνικός διάλογος μεταξύ των εκμεταλλευτών και των γαλλικών θεσμών πυρηνικής ασφάλειας, ως τρόπος ρύθμισης των κινδύνων. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, η Γαλλία είναι, μετά τις Η.Π.Α., η περισσότερο εξαρτημένη από την πυρηνική ενέργεια χώρα στον κόσμο. Στο πλαίσιο του προαναφερθέντος τρίποδα, η συνιστώσα των εκμεταλλευτών περιελάμβανε ένα μικρό αριθμό δημόσιων φορέων, δηλαδή «EDF»

(«Électricité de France»), «CEA», «Cogema». Θα πρέπει να περιμένει κανείς νέους νόμους, που κυρώθηκαν στη δεκαετία του 2000, για να εξελιχθεί το γαλλικό μοντέλο.

Ειδικότερα, με το νόμο της 9^{ης} Μαΐου 2001, το Ινστιτούτο Ακτινοπροστασίας και Πυρηνικής Ασφάλειας (IRSN), δημόσιο ίδρυμα αποδεδειγμένο από την Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας στους κόλπους της οποίας λειτουργούσε από το 1976 ως Ινστιτούτο Προστασίας και Πυρηνικής Ασφάλειας, συγκεντρώνει έκτοτε τις δραστηριότητες έρευνας και εμπειρογνωμοσύνης στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας και της ακτινοπροστασίας.

Με το νόμο της 13^{ης} Ιουνίου 2006 για τη διαφάνεια και την πληροφόρηση προκειμένου για την πυρηνική ενέργεια (ο οποίος λέγεται νόμος 'TSN'), η μέχρι τότε γενική διεύθυνση πυρηνικής ασφάλειας και ακτινοπροστασίας, η οποία εδώ και περισσότερο από 10 έτη χρησιμοποιούσε την ονομασία «Αρχή Πυρηνικής Ασφάλειας», αποκτά de iure την ανεξαρτησία που μία έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του 2005, της έδινε με έναν ενδιαφέροντα τρόπο, δηλαδή ενσυνειδήτως de facto. Αποδεδειγμένη από την κυβέρνηση, η Αρχή είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή, κατά το πρότυπο των πολυάριθμων ρυθμιστικών οργάνων αυτής της κατηγορίας. Ο νόμος άλλωστε προβλέπει λεπτομερώς τις υποχρεώσεις του εκμεταλλευτή και σχεδιάζει τις επιτακτικές συναντήσεις του με την Αρχή σε όλη τη διάρκεια της εγκατάστασής του.

Τέλος, είναι αξιοσημείωτο ότι στην επιστήμη επισημαίνεται ότι πλέον είναι γνωστό ότι η ραδιενέργεια καταστρέφει σιωπηλά και ύπουλα, μακροπρόθεσμα, με ορατές συνέπειες μετά από 3-4 δεκαετίες, γεγονός που εκτιμάται ότι θα πρέπει να λειτουργήσει ανασταλτικά για αντίστοιχες επενδύσεις στο μέλλον και να σημάνει την εγκατάλειψη της πυρηνικής εποχής[11]. Αυτή η πρόσφατη παραδοχή των θετικών επιστημών ενισχύει στο χώρο της νομικής επιστήμης τη σημασία και την ανάγκη συστηματικής επίκλησης και εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης, ιδιαίτερα στο Δίκαιο Περιβάλλοντος. Μάλιστα, η πυρηνική καταστροφή στη Φουκουσίμα διέψευσε την πεποίθηση ότι η πυρηνική ενέργεια μπορεί να είναι ασφαλής ακόμα και σε σειсмоγενείς περιοχές, για τις οποίες δηλαδή κατ' εξοχήν προσιδιάζει η αρχή της προφύλαξης.

Στον απόηχο αυτού του κομβικής σημασίας δυστυχήματος, η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας έκρινε ότι οι αντιδραστήρες της Γαλλίας, οι προαναφερθέντες 58, μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν, παράλληλα όμως ζήτησε τη λήψη μέτρων για την προστασία των εγκαταστάσεων από φυσικές καταστροφές. Το πρόγραμμα εκτιμάται ότι θα κοστίσει δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ και θα οδηγήσει σε αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος. Μάλιστα, οι πυρηνικές εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται στη Φλαμανβίλ προωθούνται ως σταθμός - πρότυπο για την πυρηνική ασφάλεια. Ο σχεδιασμός και η κατασκευή έχουν αναληφθεί από την προαναφερθείσα εταιρεία «EDF», της οποίας το 80% ανήκει στο γαλλικό Δημόσιο. Η

Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας έχει χορηγήσει άδεια σε αυτήν την περίπτωση «θεσμικής Σ.Δ.Ι.Τ.», εφόσον η βρετανική θεώρηση για τις Σ.Δ.Ι.Τ. μπορεί δόκιμα να βρει γαλλικές εφαρμογές, δηλαδή στην «EDF», για τη λειτουργία του αντιδραστήρα στο Fessenheim, ισχύος 900 MW για 10 ακόμη έτη, υπό τον όρο ότι θα γίνουν εργασίες για τη βελτίωση των θεμελίων του κτιρίου του αντιδραστήρα, πριν τον Ιούνιο 2013.

Επισημαίνεται ότι το όλο θέμα είναι μείζον ειδικά για τη Γαλλία δεδομένου ότι η πυρηνική της τεχνολογία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εξαγωγίμο «προϊόν» της. Τρία χρόνια πριν, η χώρα αυτή κατάρτισε συμφωνία με το Ηνωμένο Βασίλειο για την κατασκευή 4 αντιδραστήρων τύπου «EPR».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Ιστορικο-συγκριτική προσέγγιση πτυχών του γαλλικού δικαίου

Πρώτον, είναι αξιοσημείωτο ότι στο Εξάγωνο ανθεί παραδοσιακά μία πολιτειοκρατική αντίληψη για την οικονομία, συνεπώς κατ' αρχάς όχι απόλυτα συμβατή προς τη λογική των Σ.Δ.Ι.Τ., σε αντιδιαστολή προς τη Μεγάλη Βρετανία που θεωρείται όχι απλώς η πατρίδα των Σ.Δ.Ι.Τ. αλλά ήδη της Βιομηχανικής Επανάστασης, με την οποία έχει ιστορικά συνδεθεί ο καπιταλισμός.

Δεύτερον, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ενδεικτικό αυτού του κρατισμού είναι και το γεγονός ότι στη δεκαετία του 1990 το γαλλικό κράτος, μπροστά στο φαινόμενο πλέον της παγκοσμιοποίησης, εξωθήθηκε να καλέσει ιδιώτες επενδυτές ως μετόχους στις επιχειρήσεις του, επειδή θεώρησε ότι δεν είχε άλλη επιλογή για να αντεπεξέλθουν αυτές στον ιδιαίτερα ανταγωνιστικό διεθνή στίβο. Συνεπώς, αν το 1992 σε κοινοτικό επίπεδο συνομολογήθηκε η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λίγο πριν είχε ξεκινήσει η σταδιακή νομική κατάργηση των αποκλειστικών μονοπωλίων των κοινοτικών χωρών σε διάφορους τομείς της οικονομίας, όπως προκειμένου για τις τηλεπικοινωνίες, μία άλλη «ένωση» άρχισε να κερδίζει έδαφος στη Γαλλία στις αρχές εκείνης της δεκαετίας, μία συνεργία με τη μορφή της μερικής αποκρατικοποίησης των δημοσίων επιχειρήσεων, δηλαδή μία άτυπη Σ.Δ.Ι.Τ.

Τρίτον, η «αποδόμηση» των εταιρειών του δημόσιου τομέα, ιδίως σε συνδυασμό με το πρώτο στοιχείο της παρούσας ιστορικής θεώρησης, μπορεί να ιδωθεί και ως ένα πολιτικό εγχείρημα διάσωσης, αν όχι και προαγωγής, του κρατικού πλούτου χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο αν ληφθεί υπόψη ότι ο δημόσιος τομέας δεν έτεινε να διαθέσει προς τον ιδιωτικό παρά μόνο το μειοψηφικό «πακέτο» των μετοχών.

Τέταρτον, η πρώτη δεκαετία του εικοστού πρώτου αιώνα, με προχωρημένη πλέον την οικονομική παγκοσμιοποίηση αλλά και με ραγδαία εξελισσόμενη τη σύγκλιση των τεχνολογιών στους νευραλγικούς τομείς της πληροφορικής, των τεχνολογιών και των οπτικοακουστικών μέσων, βρίσκει το γαλλικό κράτος να αποχωρίζεται τον τηλεπικοινωνιακό του φορέα, τη «France Télécom», και τις θεσμικές Σ.Δ.Ι.Τ. να συμπληρώνονται από τις συμβατικές. Βέβαια, είναι αξιοσημείωτο ότι και μόνη η εισαγωγή του μηχανισμού των Σ.Δ.Ι.Τ. στην έννομη τάξη είναι σημαντική νομική εξέλιξη, ιδιαίτερα δεδομένου ότι αυτό έγινε με ένα εξειδικευμένο νομοθέτημα, αντί της μη νομοθετικής μεθοδολογίας που είχε υιοθετηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο. Και βέβαια, είναι γεγονός ότι το Εξάγωνο μετρούσε μία πολύ μεγάλη σε χρόνο και πλούτο παράδοση συμβάσεων παραχώρησης, των οποίων οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. μπορεί να θεωρηθούν ότι αποτελούν παραλλαγή. Συνεπώς, οι Σ.Δ.Ι.Τ. μεταφέρθηκαν από τη μια πλευρά της Μάγχης στην άλλη ως ένα οιονεί αντιδάνειο.

Πέμπτον, όχι απλώς το Εξάγωνο υποδέχθηκε το βρετανικό μοντέλο υιοθετώντας ένα νομοθετικό πλαίσιο με πολύ μεγάλες ομοιότητες αλλά λίγο μετά έκρινε σκόπιμο να φιλελευθεροποιήσει αυτό το πλαίσιο. Ο συντηρητισμός τον οποίο απέπνεε η πρωτόλεια νομοθεσία ενδεικνύεται να προσεγγιστεί με βάση την πρώτη παρατήρηση της παρούσας θεώρησης. Ο καπιταλισμός ωστόσο χρειαζόταν αυτό το εγγενές για τον ίδιο εργαλείο και έτσι προέκυψε η εύστοχη τροποποίησή του. Οι δύο πλευρές της Μάγχης δεν μοιράζονται απλώς το ίδιο εργαλείο αλλά και τις ίδιες εμπειρίες αποτυχίας στον ευαίσθητο τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παρά το γεγονός ότι η πολιτική ηγεσία απέτυχε στο εμβληματικό μουσείο των Βερσαλλιών και η διόρθωση αυτής της αποτυχίας δεν επιχειρήθηκε με νέα σύμβαση αυτής της κατηγορίας, εκτιμάται ότι αυτή η περίπτωση δεν είναι πρόσφορη να οδηγήσει σε καταδικαστικά συμπεράσματα για έναν άλλωστε ρευστό μηχανισμό σε διεθνή κλίμακα. Μάλλον έχει βαρύνουσα σημασία το γεγονός ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ., όντας οι ίδιες καινοτομία, έχουν αποβεί όχημα επαγωγό για άλλες σύστοιχες καινοτομίες και από κατασκευαστική σκοπιά και από νομική, με ωφελημένο το περιβάλλον, φυσικό και πολιτιστικό.

Εξάλλου, όσον αφορά τη νομοθεσία της πυρηνικής ενέργειας, που και αυτή άλλωστε είναι δυνατό να εκληφθεί ως μία ιδιάζουσα έκφανση της τεχνικής νομοθεσίας αλλά και της περιβαλλοντικής, η συσχέτιση με τις Σ.Δ.Ι.Τ. δεν προκύπτει *prima facie* στη Γαλλία. Πράγματι, μέχρι σήμερα αυτό το είδος ενέργειας δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο οποιασδήποτε σύμβασης αυτού του τύπου αλλά είναι αξιοσημείωτο ότι μία εγχώρια θεσμική Σ.Δ.Ι.Τ., η οποία συνεχίζει να επιβιώνει στο δύσκολο για το δημόσιο τομέα διεθνή περίγυρο, έχει επωμιστεί το σχεδιασμό και την κατασκευή ενός σταθμού - πρότυπο για την πυρηνική ασφάλεια, πράγμα που υποδηλώνει την άμεση και έντονη εμπλοκή της Πολιτείας στο σημείο τομής των δομικών τεχνικών έργων και της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας. Σε κάθε περίπτωση, είναι αξιοσημείωτο ότι η δυναμική, σε διεθνή κλίμακα, της ιδιωτικοποίησης (έστω με τη μορφή της μερικής αποκρατικοποίησης) ενυπάρχει και στις γαλλικές θεσμικές Σ.Δ.Ι.Τ. και στον κύκλο των

εκμεταλλευτών της πυρηνικής ενέργειας στη Γαλλία.

Οι πρόσφατες μετατροπές στη γαλλική νομοθεσία της πυρηνικής ασφάλειας θεωρείται ότι διορθώνουν μερικά από τα ελαττώματά της. Ωστόσο, παρά αυτές τις σημαντικές αλλαγές και το γεγονός ότι είναι ακόμη νωρίς για να αποτιμηθούν τα αποτελέσματα του νόμου «TSN» του 2006, ανακύπτει ο “διαπραγματευτικός” χαρακτήρας της εμπειρογνωμοσύνης της πυρηνικής ενέργειας και η επιρροή που ο εκμεταλλευτής μπορεί να εξασκεί στη διεξαγωγή και στα συμπεράσματά της. Αν η ασφάλεια μίας εγκατάστασης παραμένει ευθύνη πρώτη του εκμεταλλευτή της, δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο οι αναλύσεις ενός ατυχήματος εκ των υστέρων να προσδιορίζουν ως παράγοντες που συνέβαλαν στην πρόκλησή του ορισμένες ενέργειες του ρυθμιστή, όπως επίσης το καθεστώς και τους δεσμούς του ρυθμιστή με τον εκμεταλλευτή. Υπό αυτό το πρίσμα, το δυστύχημα της Φουκουσίμα δεν αποτελεί εξαίρεση[12].

* Διδάσκων Σχολής Ικάρων, Δικηγόρος

[1] Διάταγμα υπ. 2004-178 της 20ης Φεβρουαρίου 2004 σχετικό με το νομοθετικό μέρος του Κώδικα κληρονομιάς, Εφ. τ. Κ., 24 Φεβρουαρίου 2004.

[2] J. du Bois de Gaudusson, Préface, in E. Mirieu de Labarre, Droit du patrimoine architectural, Lexis Nexis Litec Paris 2006, σ. XIII.

[3] Βλ. Α. Μανιάτης, Πτυχές της Γαλλικής Πολιτιστικής και Τεχνικής Νομοθεσίας, Νόμος + Φύση, Μάιος 2011.

[4] F. Bergère, X. Besançon, L. Deruy, G. Goulard, M. Fornacciarri, Le guide opérationnel des PPP, Éditions Le Moniteur, Paris 2010.

[5] S. Monnier, E. Forey avec la participation de G. Kulig, Droit de la culture, Gualino lextenso éditions 2009, σσ. 110-111.

[6] F. Lichère, B. Martor, G. Pedini, S. Thouvenot, Pratique des Partenariats Public – Privé. Choisir, évaluer, monter et suivre son PPP, LexisNexis Litec 2009, σ. 3.

[7] L. Baumstark, A. Hüge, C. Marcadier, C. Maubert, Partenariats public – privé et actions locales, juillet 2005, La Documentation française.

[8] Βλ. Α. Maniatis, P. Kapralou, “Righting” the right of cultural sponsorship with a special reference to museums, Monumenta 05, 29/05/2012, www.monumenta.org.

[9] G. Rolina, Les institutions françaises de la sûreté nucléaire: un point de vue

historique et ethnographique, Regards sur l'actualité 373 Août - Septembre 2011, σσ. 66-60.

[10] Η έκφραση είναι του C. Foasso, Histoire de la sûreté de l'énergie nucléaire civile en France (1945-2000), Université Lumière - Lyon II, Thèse de doctorat, 2003.

[11] Θέση του κ. Θ. Γεράνιου, Καθηγητή Πυρηνικής Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, διατυπωμένη στο Θέμα της Α. Μανδράκου, Η πυρηνική ενέργεια μετά τη Φουκουσίμα, Η Καθημερινή Κ, 22 Απριλίου 2012 / Τεύχος 464, σ. 30.

[12] G. Rolina, *Les institutions françaises de la sûreté nucléaire: un point de vue historique et ethnographique*, Regards sur l'actualité 373 Août - Septembre 2011, σσ. 66-67.